

**Деркачова А. О., студентка
Лут К. А., к. філол. н., доц.
Запорізький національний технічний університет**

СПЕЦИФІКА НАУКОВО-ФАНТАСТИЧНИХ ОПОВІДАНЬ ГЕРБЕРТА ВЕЛЛСА

Герберт Джордж Веллс – видатний англійський письменник, вчений та соціальний реформатор. Упродовж усього свого творчого життя він писав фантастичні і побутові романи, повісті, новели, кіносценарії та мемуари, праці у сферах публіцистики та критики, наукові трактати та популярні підручники. Коло його художніх, суспільних та філософських інтересів вражає своєю різноманітністю, а особливо високо оцінюють його науково-фантастичні твори, темами яких постають відкриття, винаходи, дослідження космосу, мандри у часі, паралельні світи, еволюція і мутація людини, світ майбутнього, загибель людської цивілізації. Саме тут втілилися найбільш прогресивні сторони світогляду письменника.

Цікавим та значним є творчий вклад Г. Веллса як майстра малої літературної форми – оповідання. Визначити оповідання можна наступним чином: це невеликий прозовий твір з переважно нерозгалуженим, однолінійним, чітким за побудовою сюжетом, заснованим на певному епізоді з життя одного (іноді кількох) персонажа, характер якого показаний здебільшого у сформованому вигляді [3, с. 509]. Заслуга затвердження цього жанру в англійській літературі кінця XIX – початку XX ст. належить зокрема і Герберту Веллсу.

У рецензіях на збірки веллсівських оповідань звернено увагу на їх злободенність [2, с. 11], насиченість науковим матеріалом [1, с. 76-

84], широту охоплення дійсності [5, с. 6]. Дослідники зазначають, що письменник змальовує художню модель дійсності, де звичайна людина опиняється в незвичайній ситуації, що дозволяє виявити внутрішню сутність героя та визначити можливі перспективи розвитку сучасної особистості та суспільства в цілому. Все це сприяє меті пробудити в читачів активне відношення до життя та прагнення до його перетворення [4, с. 12].

Одним з найцікавіших науково-фантастичних оповідань письменника справедливо вважається *«Новітній прискорювач»*. Тут втілюється тема, що хвилює Г. Веллса як біолога – можливості медицини та фармакології, адже медичні препарати можуть сильно впливати на поведінку людини. Прикладом подібного впливу стає винайдення професором Гібберном – героєм твору – нового медичного препарату, що прискорює звичайні реакції організму. Випивши цю рідину, людина прискорюється настільки, що їй починає здаватися, ніби світ довкола зупинився.

Незважаючи на зовнішню простоту стилю та ідеї, твір порушує важливі соціальні питання: що робити в умовах, коли отримуєш владу над часом? Чи вирішила б ця влада проблеми суспільства? Чи буває часу достатньо взагалі? Герої оповідання приходять до думки, що використовувати «додатковий» час кожна людина буде по-різному: комусь він необхідний для того, щоб впоратися з усіма справами, а хтось може скористатися ним із злочинними намірами.

До наукової фантастики належить і оповідання *«У безодні»*. Його темою постає дослідження океану: письменник пропонує свою власну версію підводної цивілізації, досі не відомої людству. Розповідь тут ведеться неквапливо, багато уваги письменник приділяє описам підводної техніки та шляхам її використання. Оповідання відкривається епізодом підготовки обладнання, призначеного для спуску людини на океанічне дно. Згодом з'являється головний герой – дослідник Ельстед, що бере участь в цьому експерименті. З моменту його занурення починається друга частина оповідання – історія про пригоди героя на дні океану. Однак читач не може спостерігати її на власні очі – він залишається на кораблі разом із занепокоєною командою.

Нарешті дослідник виринає на поверхню і розповідає про надзвичайних істот, яких йому вдалося побачити, та побудовані ними дивовижні міста. Суспільство водяних створінь встановлює культ особистості Ельстеда, що потрапив до них з «вищого» світу – ніколи раніше вони не бачили нічого подібного. І герой, і підземний народ надзвичайно вражені одне одним, таким чином доводячи, наскільки велику владу може мати над нами все невідоме. Коли ж Ельстед удруге вирушає в підводну подорож, повернутися звідти йому вже не судилося.

Таким чином, можемо дійти висновку, що характерним для науково-фантастичних оповідань Г. Веллса є зображення в них тісної

взаємодії людини та суспільства: особистість, наділена надзвичайними можливостями, шукає способи реалізації своїх здібностей у звичайному суспільстві, або ж навпаки – звичайна людина опиняється у незвичайному світі і намагається якомога ширше його дослідити. При цьому герої, зазвичай надмірно захоплені своїми ідеями, часто вступають у конфлікт із суспільством, «безоднею» навколишнього світу, залишаючи читачеві простір для власних міркувань щодо можливостей його розв'язання.

Література

1. Бондаренко Г. Ф. Літературознавчі перспекції: компаративістська генологія. Житомир : Полісся, 2014. 240 с.
2. Замятин Е. И. Герберт Уэллс. Л. : Эпоха, 1922. 47 с.
3. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. К. : Академія, 2007. 752 с.
4. Рязанцева И. Ю. Новеллистика Г. Дж. Уэллса : автореф. дисс. ... канд. фил. наук: [спец.] 10.01.05 «Филология» / МГПИ им. В. И. Ленина. М., 1988. 25 с.
5. Brooks V. W. The World of H.G. Wells. New York: M. Kennedy, 1969. 189 p.